

Modyfikacja metodyki – 13.02.2025 r.

4093 Różanecznik żółty *Rhododendron luteum*

Modyfikacja metodyki monitoringu opublikowanej w Walusiak E. 2012. Różanecznik żółty (*Azalia pontyjska*, Zielina) *Rhododendron luteum* Sweet. [w:] Perzanowska J. (red.). Monitoring gatunków roślin. Przewodnik metodyczny. Cz. II. Biblioteka Monitoringu Środowiska. GIOŚ, Warszawa, s. 199-208 wraz z istniejącą modyfikacją metodyki z 2015-07-17.

Modyfikacja sposobu pomiaru wskaźników stanu populacji i stanu siedliska. Sposób pomiaru pozostałych wskaźników bez zmian (s. 202)

Tab. 1. Sposób pomiaru wskaźników stanu populacji i stanu siedliska.

Wskaźnik	Miara	Sposób pomiaru
Siedlisko		
Powierzchnia zajętego siedliska	Powierzchnia (w ha)	Oszacowanie areалу populacji czyli wielokąta wypukłego, obejmującego miejsca występowania gatunku; przy małym areale możliwy pomiar, np. taśmą

Modyfikacja waloryzacji wybranych wskaźników stanu populacji i siedliska. Waloryzacja pozostałych wskaźników bez zmian (s. 203)

Tab. 2. Waloryzacja wskaźników stanu populacji i stanu siedliska

Wskaźnik	FV	U1	U2
Populacja			
Stan zdrowotny	<2% uszkodzonych krzewów	2-5% uszkodzonych krzewów	>5% uszkodzonych krzewów
Siedlisko			
Powierzchnia zajętego siedliska	Taka sama lub większa niż w poprzednim okresie	Mniejsza o nie więcej niż 10% w porównaniu z poprzednim okresem	Mniejsza o więcej niż 10% w porównaniu z

			poprzednim okresem
--	--	--	--------------------

Modyfikacja wyboru powierzchni monitoringowych i ich sugerowanej wielkości (s. 201)

1. Opis badań monitoringowych

Wybór powierzchni monitoringowych i ich sugerowana wielkość

- jest: *Obszar badań powinien objąć cały teren rezerwatu „Kołacznia” o powierzchni 0,1 ha.*
ma być: *Obszar badań powinien objąć cały teren rezerwatu „Kołacznia” o powierzchni 0,1 ha oraz tereny przylegające do rezerwatu, z uwzględnieniem miejsca w którym stwierdzono występowanie gatunku w 2011 r. (Wróbel 2013).*

Dodanie pozycji do literatury (s. 208)

6. Literatura

Wróbel D. 2013. Nowe stanowisko *Rhododendron luteum* (Ericaceae) w Kotlinie Sandomierskiej (południowo-wschodnia Polska). *Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica*: 20 (1): 136–139).

Opracował: **dr Marcin Bielecki**

Modyfikacja metodyki

Rododendron żółty *Rhododendron luteum*

Modyfikacja metodyki monitoringu opublikowanej w Perzanowska J. (red.) 2012. Monitoring gatunków roślin. Przewodnik metodyczny. Część II. GIOŚ, Warszawa.

Data wprowadzenia modyfikacji do prac monitoringowych (prowadzonych na zlecenie GIOŚ):
2015-07-17

Usunięcie wskaźnika:

- Miejsca do kielkowania

Uwaga! Poniższy tekst przedstawia pierwotną, niezmienną wersję przewodnika metodycznego.

4093 **Różanecznik żółty** (Azalia pontyjska, Zielina)
Rhododendron luteum Sweet

Fot. 1. Różanecznik żółty *Rhododendron luteum* (© E. Walusiak).

I. INFORMACJA O GATUNKU

1. Przynależność systematyczna

Rodzina: wrzosowate *Ericaceae*

2. Status

Prawo międzynarodowe

Dyrektywa Siedliskowa – Załącznik II i IV

Konwencja Berneńska – nieuwzględniony

Prawo krajowe

Ochrona gatunkowa – ochrona ścisła

Kategoria zagrożenia

Czerwona Lista IUCN (1996) – nieuwzględniony

Polska czerwona księga roślin (2001) – CR

Czerwona lista roślin naczyniowych w Polsce (2006) – E

3. Opis gatunku

Różanecznik żółty jest krzewem dorastającym do 3 m wysokości, o silnie rozwiniętym systemie korzeniowym. Gałązki pokryte są gładką korą, skrzętolegle ulistnione, liście z krótkimi ogonkami, podługowatolancetowate. Kwiaty o średnicy do 5 cm, mocno pachnące i gruczołowato owłosione, tworzą na szczytach gałązek baldaszki (12–20 kwiatowe). Korona żółta, dzwonekowata, o długiej rurce, z 5–7 łatkami silnie odgiętymi na zewnątrz; pręciki o nitkach wystających z korony. Działki kielicha krótkie, rozcięte. Torebki o kształcie elipsoidalnym z licznymi drobnymi nasionami (Piórecki, Zarzycki 2004).

Fot. 2, 3. Różanecznik żółty na stanowisku w Woli Żarczyckiej (© E. Walusiak).

4. Biologia gatunku

Krzew (nanofanerofit), kwitnie w maju, zapylany jest przez motyle i pszczoły. Co roku obficie owocuje, jednak w naszych warunkach klimatycznych nie dochodzi do rozmnażania generatywnego (Zarzycki 2001). Na obserwowanym od 1909 r. stanowisku, rozmnażanie następuje jedynie poprzez odrośla korzeniowe.

5. Wymagania ekologiczne

Różanecznik żółty jest gatunkiem subkontynentalnym, należy do gatunków umiarkowanie światłolubnych, preferuje gleby świeże, umiarkowanie ubogie (mezotroficzne), lekko kwaśne ($5 < \text{pH} < 6$). Ekologiczne liczby wskaźnikowe (Zarzycki i in. 2002), odzwierciedlające siedliskowe preferencje gatunku wynoszą:

- wskaźnik świetlny L: 4 – umiarkowane światło;
- wskaźnik termiczny T: 4 – umiarkowanie ciepłe warunki klimatyczne;
- wskaźnik wilgotności gleby W: 3 – gleby świeże;
- wskaźnik trofizmu (żywności) T: 3 – gleby umiarkowanie ubogie;
- wskaźnik granulometryczności gleby D: 3 – piaski;
- wskaźnik zawartości materii organicznej H: 2 – gleby mineralno-próchnicze.

6. Rozmieszczenie w Polsce

Azalia pontyjska jest jednym z najrzadszych składników flory Polski. Jest znana tylko z jednego stanowiska, uznanego za naturalne (Zajac A., Zajac M. 2001). Zostało ono odkryte w 1909 r. przez miejscowego nauczyciela J. Jędrzejowskiego (Raciborski 1909). Znajduje się w miejscowości Wola Żarczycka (gmina Nowa Sarzyna) w województwie podkarpackim. Stanowisko to jest oddalone od innych, najbliższych, leżących na Polesiu o ok. 300 km.

Ryc. 1. Rozmieszczenie stanowisk monitoringu gatunku na tle jego zasięgu geograficznego.

II. METODYKA

1. Opis badań monitoringowych

Wybór powierzchni monitoringowych i ich sugerowana wielkość

Badania monitoringowe należy przeprowadzać na znanym stanowisku w Woli Żarczyckiej koło Leżajska. Obszar badań powinien objąć cały teren rezerwatu „Kołacznia” o powierzchni 0,1 ha.

Sposób wykonywania badań

Lokalizację stanowiska ustala się przy pomocy dokładnej mapy fizycznej. W terenie dokonuje się pomiarów i ocen szeregu wskaźników charakteryzujących właściwości i stan populacji oraz siedliska; należy także opisać występujące lokalnie zagrożenia.

Za jednostkę zaliczeniową, ze względu na trudności z wyodrębnieniem pojedynczych osobników, przyjmujemy wyraźnie odseparowane skupienie pędów, czyli kępę.

Tab. 1. Sposób pomiaru wskaźników stanu populacji i stanu siedliska.

Wskaźnik	Miara	Sposób pomiaru
Populacja		
Liczebność	Liczba skupień pędów (szt.)	Określić liczbę skupień pędów (ocena liczebności populacji)
Stan zdrowotny	Procent pędów z obserwowaną chorobą liści	Określić procentowo udział pędów ze śladami chorób, uszkodzeń, żerów
Siedlisko		
Powierzchnia potencjalnego siedliska	Powierzchnia (w ha)	Oszacowanie powierzchni siedliska odpowiadającej monitorowanemu gatunkowi na terenie rezerwatu i jego bezpośrednim sąsiedztwie
Powierzchnia zajętego siedliska	Powierzchnia (w ha)	Stanowisko znajduje się w środku lasu i jest ogrodzone, jego powierzchnia jest stała (rezerwat przyrody). W tych granicach należy śledzić ew. zmiany arealu populacji
Gatunki ekspansywne	Lista gatunków i % powierzchni jaki zajmują na stanowisku	Oceń jak procent stanowiska zajmują ekspansywne gatunki roślin, oszacować procent i podać nazwę gatunkową (polską i łacińską)
Gatunki obce, inwazyjne	Liczba gatunków i zajęta przez nie powierzchnia (%)	Ustalić, czy na stanowisku występują gatunki roślin obce geograficznie; podać ich nazwy (polską i łacińską) i % pokrycia
Powierzchnia odkrytego podłoża	W %	Oszacować % powierzchni odkrytej gleby, gdzie mogą bez przeszkód „odbijać” nowe pędy w obrębie powierzchni zajętej przez różanecznika
Zwarcie drzew i krzewów	% pokrycia przez drzewa i krzewy	Określić, jaki procent stanowiska zajmują drzewa i krzewy, łącznie z różanecznikiem
Zwarcie warstwy B (bez <i>Rhododendron</i>)	W %	Określić zwarcie gatunków krzewiastych występujących w towarzystwie różanecznika

Termin i częstotliwość badań

Najlepszy termin do wykonywania badań to okres kwitnienia, przypadający na maj (zwykle w połowie miesiąca). Ze względu na rzadkość gatunku i aktualny stan populacji, badania należy przeprowadzać co 3 lata, natomiast monitorowane na bieżąco powinny być skutki podejmowanych działań ochrony czynnej.

Sprzęt do badań

Badania wymagają posiadania taśmy mierniczej, pozycjonera GPS i aparatu fotograficznego. Osoba prowadząca monitoring winna być zaznajomiona z zasadami pracy aparatów GPS i ich skalowania.

2. Wskaźniki stanu populacji i stanu siedliska oraz ich waloryzacja

Tab. 2. Waloryzacja wskaźników stanu populacji i stanu siedliska – stan: właściwy (FV); niezadowalający (U1); zły (U2); nieznan (XX).

Wskaźnik	Ocena		
	FV	U1	U2
Populacja			
Liczba skupień pędów	>35	20–35	<20
Stan zdrowotny	1–2% uszkodzonych krzewów	2–5% uszkodzonych krzewów	>5% uszkodzonych krzewów
Siedlisko			
Powierzchnia potencjalnego siedliska	>1 ha	0,5–1 ha	<0,5 ha
Powierzchnia zajętego siedliska	>40% pow. obszaru	30–40% pow. obszaru	<30% pow. obszaru
Gatunki ekspansywne	<5%	5–20%	>20%
Gatunki obce, inwazyjne	Brak, ew. sporadyczne występowanie	1–2 gatunki, pojedyncze osobniki lub kępy	>2 gatunki lub występowanie masowe któregoś z nich
Zwarcie drzew i krzewów	<70%	70–80%	>80%
Powierzchnia odkrytego podłoża	>10%	5–10%	<5%
Zwarcie warstwy B (bez <i>Rhododendron</i>)	<10%	10–30%	>30%

Wskaźniki kardynalne

- Liczba skupień pędów,
- Stan zdrowotny,
- Gatunki obce, inwazyjne.

3. Przykład wypełnionej karty obserwacji gatunku na stanowisku

Wzór wypełnionej karty obserwacji gatunku na stanowisku z instrukcją wypełniania poszczególnych pól

Karta obserwacji gatunku dla stanowiska	
Kod gatunku	4093 <i>Rhododendron luteum</i> różanecznik żółty
Kod i nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa monitorowanego obszaru Natura 2000 PLH180006 Kołacznia
Inne formy ochrony obszarowej, w obrębie których znajduje się stanowisko	Rezerwaty przyrody, parki narodowe i krajobrazowe, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne itd. Rezerwat „Kołacznia”
Nazwa stanowiska	Nazwa stanowiska monitorowanego Kołacznia

Typ stanowiska	<i>Referencyjne/badawcze</i> Badawcze
Opis stanowiska	<i>Opis pozwalający na identyfikację stanowiska w terenie</i> Stanowisko znajduje się w miejscowości Wola Żarczycka należącej do gminy Nowa Sarzyna w województwie Podkarpackim (Płaskowyż Kolbuszowski). Obejmuje łukowate wzniesienie wydmy w borze mieszanym (o wysokości ok. 3 m) o przebiegu z NE na SW. Cały obszar rezerwatu jest ogrodzony barierką z bali, na niektórych odcinkach wzmocnionych drutem kolczastym
Powierzchnia stanowiska	<i>Powierzchnia (w ha, a)</i> 0,1 ha
Współrzędne geograficzne	<i>Współrzędne geograficzne stanowiska</i> 22°15'56,,.E 50°18'18,,.N
Wysokość n.p.m.	<i>Wysokość (lub zakres wysokości) n.p.m. stanowiska</i> 190 m n.p.m.
Charakterystyka siedliska gatunku na stanowisku	<ul style="list-style-type: none"> ogólny charakter terenu: np. las, łąka, skraj lasu położenie w obrębie kompleksu: pagórek wydmy położony na skraju lasu zdominowanego przez sosny, po N stronie obniżenie terenu, wilgotne, zarośnięte olszyną typ siedliska przyrodniczego (kod siedliska Natura 2000) i zbiorowisko/ zespoły roślinne w nim występujące: Zbiorowiska z klasy <i>Epilobietea angustifolii</i> i <i>Querc-Fagetea</i>
Informacje o gatunku na stanowisku	Syntetyczne informacje o występowaniu gatunku na stanowisku, dotychczasowe badania i inne istotne fakty Różanecznik żółty porasta wzniesienie niewielkiej wydmy, w większości są to osobniki senilne sięgające do wysokości 2 m, w zdecydowanej większości kwitnące. Na stanowisku obserwowano również w niewielkiej ilości osobniki młodociane 2–4 letnie w formie wegetatywnej. Stanowisko to jest jedynym naturalnym w Polsce, zostało odkryte w 1909 r., znajduje się ok. 300 km od najbliższego stanowiska naturalnego na Polesiu
Obserwator	<i>Imię i nazwisko eksperta odpowiedzialnego za stanowisko</i> Edward Walusiak
Daty obserwacji	<i>Daty wszystkich obserwacji</i> 22.05.2010

Opis powinien być wynikiem pomiarów lub obserwacji terenowych. Poniżej propozycja eksperckiego podsumowania wyników uzyskanych w bieżącym roku na stanowisku; ewentualnie można dodatkowo wykorzystać (jako uzupełnienie) własne dane, zebrane wcześniej na badanym stanowisku.

*Ocena poszczególnych parametrów:
właściwy (FV) / niezadowolający (U1) / zły (U2) / nieznany (XX)*

Stan ochrony gatunku na stanowisku				
Parametr/Wskaźniki		Wartość wskaźnika i komentarz	Ocena	
Populacja	Liczba skupień pędów	<i>Liczba skupień pędów</i> 36 skupień. Tworzy je ok. 150 osobników, należy jednak podkreślić, że różanecznik żółty na opisywanym stanowisku w większości występuje w postaci zwartych, przenikających się krzewów tworząc kępy, dlatego trudno z dużą dokładnością określić liczbę poszczególnych osobników.	FV	U1

Populacja	Stan zdrowotny	<i>Procent pędów z obserwowaną chorobą liści</i> Na liściach kilku krzewów stwierdzono objawy choroby prawdopodobnie spowodowane działalnością grzybów bądź owadów; brak eliminacji tego zagrożenia może skutkować jego rozprzestrzenieniem. W literaturze wymienia się również obecność grzyba <i>Exobasidium discoideum</i> tworzącego galasy	U1	U1
Siedlisko	Powierzchnia potencjalnego siedliska	<i>Powierzchnia (w ha)</i> 0,03 ha w rezerwacie, oraz do 1 ha w jego sąsiedztwie (wymy porośnięta luźnym borem sosnowym)	FV	U2
	Powierzchnia zajętego siedliska	<i>Powierzchnia (w ha)</i> 30% stanowiska (0,03 ha)	U1	
	Gatunki ekspansywne	<i>Lista i procent powierzchni jaki zajmują na stanowisku gatunki ekspansywne</i> Do 30%: <i>Sorbus aucuparia</i> jarząb pospolity, <i>Prunus spinosa</i> śliwa tarnina, <i>Frangula alnus</i> kruszyna pospolita, <i>Corylus avellana</i> leszczyna pospolita, <i>Rubus</i> sp. jeżyna	U2	
	Gatunki obce, inwazyjne	<i>Liczba gatunków i zajęta przez nie powierzchnia (%)</i> <i>Coryza canadensis</i> przymiotno kanadyjskie, <i>Padus serotina</i> czerecha amerykańska, <i>Pyrus</i> sp. grusza s.l., dąb czerwony <i>Quercus rubra</i>	U2	
	Zwarcie drzew i krzewów	<i>Procent pokrycia przez drzewa i krzewy</i> 70%, <i>Sorbus aucuparia</i> jarząb pospolity, <i>Prunus spinosa</i> śliwa tarnina, <i>Frangula alnus</i> kruszyna pospolita, <i>Corylus avellana</i> leszczyna pospolita, <i>Rubus</i> sp. jeżyna, <i>Padus serotina</i> czerecha amerykańska	U1	
	Powierzchnia odkrytego podłoża	<i>Udział procentowy odkrytego podłoża na stanowisku</i> 5–10%, <i>Rhododendron</i> na omawianym stanowisku wytwarza nasiona, lecz nie stwierdzono siewek, gdyż tutejszy klimat nie spełnia jego wymogów termicznych, na stanowisku rozmnaża się wegetatywnie	U1	
	Zwarcie warstwy B (bez <i>Rhododendron</i>)	<i>Procent zwarcia</i> 30–40%	U2	
Perspektywy ochrony	<i>Perspektywy utrzymania się gatunku na stanowisku w okresie 10–12 lat, dostępności odpowiedniego siedliska, w obliczu istniejących i potencjalnych zagrożeń, a także innych informacji (np. własnych wcześniejszych danych)</i> Populacja zagrożona poprzez wyraźną ekspansję gatunków krzewiastych, wydaje się konieczne wprowadzenie ochrony czynnej			U1
Prowadzone zabiegi ochrony czynnej i ich skuteczność	<i>Wymienić widoczne w terenie oznaki wykonywania działań ochronnych, ew. posiłkując się wiedzą zebraną w przeszłości (plan ochrony itp.)</i> Wg uzyskanych informacji z Nadleśnictwa Leżajsk ostatnio cięcia odśladające przeprowadzono 3 lata temu. Na zlecenie gminy Nowa Sarzyna pięć lat temu wykonano ogrodzenie rezerwatu, którego remont przeprowadzono w 2009 r. Na terenie rezerwatu w chwili obecnej znaleźć można porzucone wycięte gałęzie, brak jednak widocznych oznak prowadzonych zabiegów.			
Ocena ogólna			U2	

Lista najważniejszych oddziaływań na gatunek i jego siedlisko na badanym stanowisku (w tym użytkowanie). Należy stosować kodowanie oddziaływań zgodne z Załącznikiem E do Standardowego Formularza Danych dla obszarów Natura 2000.

Aktualne oddziaływania				
Kod	Nazwa	Intensywność	Wpływ	Syntetyczny opis
240	Pozyskiwanie	B	–	Pozyskiwanie gałęzi kwitnących okazów w celach dekoracyjnych
251	Plądrowanie stanowisk roślin	B	–	Widoczne odłamane gałęzie na krzewach
300	Wydobywanie piasku i żwiru	B	–	W bezpośrednim otoczeniu rezerwatu widoczne ślady miejsca po dawnym nielegalnym poborze piasku. W otoczeniu rezerwatu (do 200 m) świeże doły wydobywcze z reguły łączone z dzikim wysypiskiem śmieci
420	Odpady, ścieki	B	–	Na terenie rezerwatu odpady pozostawione przez turystów
501	Ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	C	–	Wzdłuż NE granicy rezerwatu biegnie średleśna droga, przebiega tutaj też zielony szlak turystyczny Nowa Sarzyna–Wola Żarczycka
600	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	C	–	W odległości ok. 500 m znajduje się gospodarstwo agroturystyczne
622	Turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	C	–	Obok rezerwatu biegnie szlak turystyczny PTTK; Nowa Sarzyna–Wola Żarczycka i średleśna droga
623	Pojazdy zmotoryzowane	B	–	Ruch samochodowy, quady
740	Wandalizm	B	–	Zniszczone ogrodzenie rezerwatu, obrywanie gałęzi podczas kwitnienia
948	Pożar (naturalny)	B	–	Do tej pory zarośla azali dwukrotnie uległy wypaleniu (brak danych o przyczynie pożaru)
962	Pasożytnictwo	B	–	Na liściach kilku osobników stwierdzono objawy choroby prawdopodobnie spowodowane działalnością grzybów bądź owadów. W literaturze wymienia się również obecność grzyba <i>Exobasidium discoideum</i> tworzącego galasy
971	Konkurencja	A	+	Intensywne wkraczanie gatunków krzewiastych skutkiem czego jest ograniczenie przestrzeni życiowej różanecznika

Lista czynników, które w dłuższej perspektywie czasowej mogą stanowić zagrożenie dla gatunku lub jego siedliska (przyszłe, przewidywalne oddziaływania, jak np. planowane inwestycje, zmiany w zarządzaniu i użytkowaniu, wzrastająca presja urbanizacyjna. Należy stosować kodowanie zagrożeń zgodne z Załącznikiem E do Standardowego Formularza Danych dla obszarów Natura 2000. Jeśli brak odpowiedniego kodu – sam opis słowny w tabeli „Inne informacje” w polu „Inne obserwacje”.

Zagrożenia (przyszłe przewidywalne oddziaływania)				
Kod	Nazwa	Intensywność	Wpływ	Syntetyczny opis
240	Pozyskiwanie	B	–	Pozyskiwanie gałęzi kwitnących okazów w celach dekoracyjnych
300	Wydobywanie piasku i żwiru	B	–	W rejonie rezerwatu występuje wiele dzikich miejsc poboru piasku, w bezpośrednim otoczeniu rezerwatu widoczne ślady miejsca po dawnym nielegalnym poborze piasku. W otoczeniu rezerwatu (do 200 m) świeże doły wydobywcze z reguły łączone z dzikim wysypiskiem śmieci. Istnieje duże prawdopodobieństwo powstawania nowych

420	Odpady, ścieki	B	-	Na terenie rezerwatu odpady pozostawione przez turystów
501	Ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	C	-	Wzdłuż NE granicy rezerwatu biegnie śródlęśna droga, przebiega tutaj też zielony szlak turystyczny Nowa Sarzyna–Wola Żarczycka
600	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	C	0	W odległości ok. 500 m znajduje się gospodarstwo agroturystyczne
622	Turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	C	0	Obok rezerwatu biegnie szlak turystyczny PTTK; Nowa Sarzyna–Wola Żarczycka i śródlęśna droga
623	Pojazdy zmotoryzowane	B	-	Ruch samochodowy, quady
740	Wandalizm	B	-	Prawdopodobieństwo niszczenia ogrodzenia rezerwatu
948	Pożar (naturalny)	B	-	Wylądowania atmosferyczne, śmieci pozostawione przez turystów to ewentualnie przyczyny pożaru. Do tej pory zarośla różaneczніка dwukrotnie uległy wypaleniu (brak danych o przyczynie pożaru)
962	Pasożytnictwo	B	-	Na liściach kilku osobników stwierdzono objawy choroby prawdopodobnie spowodowane działalnością grzybów bądź owadów; brak eliminacji tego zagrożenia może skutkować jego rozprzestrzenieniem. W literaturze wymienia się również obecność grzyba <i>Exobasidium discoideum</i> tworzącego galasy
971	Konkurencja	A	+	Intensywne wkraczanie gatunków krzewiastych skutkiem czego jest ograniczenie przestrzeni życiowej różaneczніка, wpływ zależny od wprowadzonych działań ochronnych

Inne informacje	
Inne wartości przyrodnicze	Inne obserwowane gatunki zwierząt i roślin z załączników Dyrektywy Siedliskowej i Ptasiej; gatunki zagrożone (Czerwona księga) i inne rzadkie, gatunki chronione; inne wyjątkowe walory obszaru Brak
Inne obserwacje	Wszelkie informacje pomocne przy interpretacji wyników np. anomalie pogodowe. Brak
Uwagi metodyczne	Wszelkie inne uwagi związane z prowadzonymi pracami. W tym przede wszystkim informacje istotne dla dalszego planowania monitoringu (metodyka prac; wskaźniki, które powinny być badane w monitoringu, optymalny czas prowadzenia badań itp.) Rezerwat stanowi własność Skarbu Państwa i administracyjnie podlega Urzędowi Gminy Sarzyna. Rezerwat posiada plan ochrony na okres od: 1996-01-01 do 2015-12-31, który zakłada cięcia pielęgnacyjne w odstępach 2 letnich

Można załączyć szkic stanowiska zawierający:

- rozmieszczenie gatunku na stanowisku (skupień),
- zaznaczone miejsca, w których wykonywano zdjęcia fitosocjologiczne,

Załączyć zdjęcia fotograficzne: wymienić tytuły i autorów wszystkich zdjęć załączonych w wersji elektronicznej do formularzy obserwacji stanowisk – min. 2 zdjęcia na stanowisko – najlepiej widok ogólny i struktura zbiorowiska roślinnego z gatunkiem monitorowanym.

Załączyć zdjęcie fitosocjologiczne wykonane na powierzchni ok. 25 m², metodą standardową Braun-Blanqueta w płacie siedliska na stanowisku gatunku.

4. Gatunki o podobnych wymaganiach ekologicznych

Metodykę można próbować zaadaptować do monitoringu gatunków krzewiastych, chronionych prawnie lub uznanych za zagrożone, takich jak wisienka stepowa czy wiciokrzew pomorski.

5. Ochrona gatunku

W 1948 r. stanowisko różanecznika zostało uznane za zabytek przyrody, a w 1957 r. objęto je ochroną rezerwatową (rezerwat „Kołacznia”, zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 14 lutego 1957 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. M.P. z 16.03.1957 r.).

Ze względu na dużą ekspansję gatunków krzewiastych, należałoby wprowadzić ochronę czynną różanecznika polegającą na kontrolowanym wycinaniu, zwłaszcza tarniny i leszczyny, przeprowadzanym stopniowo, z usuwaniem szyi korzeniowej, aby zapobiec powstawaniu odrosli. Należy także całkowicie wyeliminować gatunki obce - inwazyjne, przede wszystkim czeremchę amerykańską *Padu serotina* z terenu obszaru Natura 2000 i jego bezpośredniego sąsiedztwa. Można także dokonać cięć sanitarnych w otaczającym rezerwat drzewostanie, w celu poprawienia warunków świetlnych.

6. Literatura

- Zarzycki K. 2001. *Rhododendron luteum* Sweet Różanecznik żółty. W: R. Kaźmierczakowa, K. Zarzycki (red.). Polska czerwona księga roślin. IB im. W. Szafera PAN, IOP PAN, Kraków.
- Piórecki J., Zarzycki K. 2004. *Rhododendron luteum* Sweet Różanecznik żółty Azalia pontyjska. W: B. Studnik-Wójcikowska, H. Werblan-Jakubiec (red.) 2004. Gatunki roślin. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- Szkudlarz P. 1995. Aktualny stan populacji azali pontyjskiej *Rhododendron luteum* Woli Żarczyckiej koło Leżajska. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą* 51(1): 91–95.
- Plan Ochrony rezerwatu „Kołacznia” na okres od: 1996–01–01 do 2015–12–31. Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Przemysłu, Pracownia Sozologiczna, XII 1995, mscr. udostępniony przez RDOŚ w Rzeszowie.
- Raciborski M. 1909. *Azalea ponticaw* Puszczy Sandomierskiej i jej pasożyty. *Bull. Acad. Sci. Crac. Cl. Math.-Nat.* 7: 385–391.
- Zajęc A., Zajęc M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. *Distribution Atlas of Vascular Plants in Poland*. Prac. Nakł. Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki UJ, Kraków.
- Zarzycki K., Trzcirńska-Tacik H., Różański W., Szelaż Z., Wołek J., Korzeniak U. 2002. Ecological indicator values of vascular plants of Poland. *Biodiversity of Poland*. 2. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.

Opracowanie: **Edward Walusiak**